

Tisková zpráva

Životní spokojenost Čechů v průběhu času – Výzkum doby covidové a postcovidové

- ⊙ Životní spokojenost českých občanů se v průběhu času nemění a celkově ji lze považovat za nadprůměrnou.
- ⊙ Průměrná hodnota životní spokojenosti hodnocená na 11bodové škále od 0 „naprosto nespokojený(á)“ do 10 „naprosto spokojený(á)“ je v případě životní spokojenosti v minulosti 6,72, v případě současnosti 6,95 a v případě budoucnosti 6,89.
- ⊙ Jednopoložkové měření i vícepoložkové měření životní spokojenosti dosahuje shodných výsledků, což potvrzuje jejich reliabilitu (spolehlivost) a validitu (platnost).
- ⊙ Na položky vztažené k životní spokojenosti v budoucnosti nedokázal výrazný podíl respondentů odpovědět, což je snadno vysvětlitelné a pochopitelné, neboť jde ve své podstatě o hypotetické otázky, na které v tuto chvíli neexistuje jasná odpověď.
- ⊙ Životní spokojenost souvisí s dosaženým vzděláním, věkem, subjektivně hodnocenou životní úrovní a zdravotním stavem.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i., se ve svém speciálním výzkumu realizovaném v rámci projektu „[Výzkum doby covidové a postcovidové](#)“ zaměřilo na téma životní spokojenosti. Cílem výzkumu bylo zjistit, jak jsou v současnosti čeští občané spokojeni se svým životem a porovnat výsledky s jejich životní spokojeností v minulosti, respektive v budoucnosti.

Životní spokojenost je jedna ze tří měřitelných složek osobní pohody (well-being)¹, kterou lze definovat jako „kognitivní a globální hodnocení kvality vlastního života jako celku“². Životní spokojenost se nejčastěji měří prostřednictvím jednoduché otázky „Když vezmeme v úvahu všechny okolnosti, jak jste v současnosti celkově spokojen(a) se svým životem?“ s možnostmi odpovědi na 11bodové škále od 0 „naprosto nespokojený(á)“ do 10 „naprosto spokojený(á)“³. Měření pomocí jednoduché otázky je sice nenáročné a snadno proveditelné, zároveň však z hlediska metodologie problematické. Respondentova odpověď na jednu otázku v rámci celého dotazníku je totiž ovlivněna kontextuálními faktory, jako např. předcházející otázka, současná nálada respondenta, okolnosti dotazování, ale také paměť či počasím^{4 5 6}, což má za následek nízkou reliabilitu (spolehlivost) výsledků.

¹ Andrews, F. M., & Withey, S. B. (1976). *Social Indicators of Well-Being: Americans' Perceptions of Life Quality*. Springer US.

² Pavot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction With Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164–172. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.5.2.164>

³ Schwarz, N. (1987). *Stimmung als Information Untersuchungen zum Einfluß von Stimmungen auf die Bewertung des eigenen Lebens*.

⁴ Schwarz, N., & Clore, G. L. (1983). Mood, misattribution, and judgments of well-being: Informative and directive functions of affective states. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(3), 513–523. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.3.513>

⁵ Schwarz, N., & Strack, (1991). Evaluating One's Life: A Judgment Model of Subjective Wellbeing. In *Subjective Well-Being: An Interdisciplinary Perspective* (s. 27–48). Pergamon Press.

⁶ Huppert et al., 2009 Huppert, F. A., Marks, N., Clark, A., Siegrist, J., Stutzer, A., Vittersø, J., & Wahrendorf, M. (2009). Measuring Well-being Across Europe: Description of the ESS Well-being Module and Preliminary Findings. *Social Indicators Research*, 91(3), 301–315. <https://doi.org/10.1007/s11205-008-9346-0>

Jako řešení se nabízí měření pomocí více položek, prostřednictvím tzv. baterie. Nejvíce používaným a zároveň ověřeným nástrojem vícepoložkového měření životní spokojenosti je Škála spokojenosti se životem⁷ (*Satisfaction With Life Scale*, „SWLS“) složená z pěti položek hodnocených na 7bodové Likertovské škále.

V rámci našeho výzkumu jsme použili oba způsoby měření životní spokojenosti, přičemž jsme šli ještě hlouběji. Vzhledem k výzkumnému záměru, kterým bylo změřit nejen současnou životní spokojenost, ale rovněž i životní spokojenost v minulosti a budoucnosti, položili jsme respondentům analogické otázky pro danou časovou etapu, čímž jsme schopni zmapovat životní spokojenost jedinců v průběhu času. Samozřejmě na základě dat nelze přesně zjistit, co konkrétně způsobilo možné změny v životní spokojenosti, nicméně lze tak soudit například podle současné společenské situace a problémů, kterým společnost v dané době čelí (např. covidová pandemie v minulosti, válka na Ukrajině a energetická krize v současnosti či změna klimatu v budoucnosti).

Měřicím nástrojem byla Škála spokojenosti se životem v průběhu času⁸ (*Temporal Satisfaction With Life Scale*, „TSWLS“) čítající 15 položek, pět vztažených k minulosti, pět k současnosti a pět k budoucnosti, hodnocených na 7bodové Likertovské škále od 1 „naprosto nesouhlasím“ do 7 „naprosto souhlasím“. Výsledky zobrazuje graf 1 a tabulka 1.

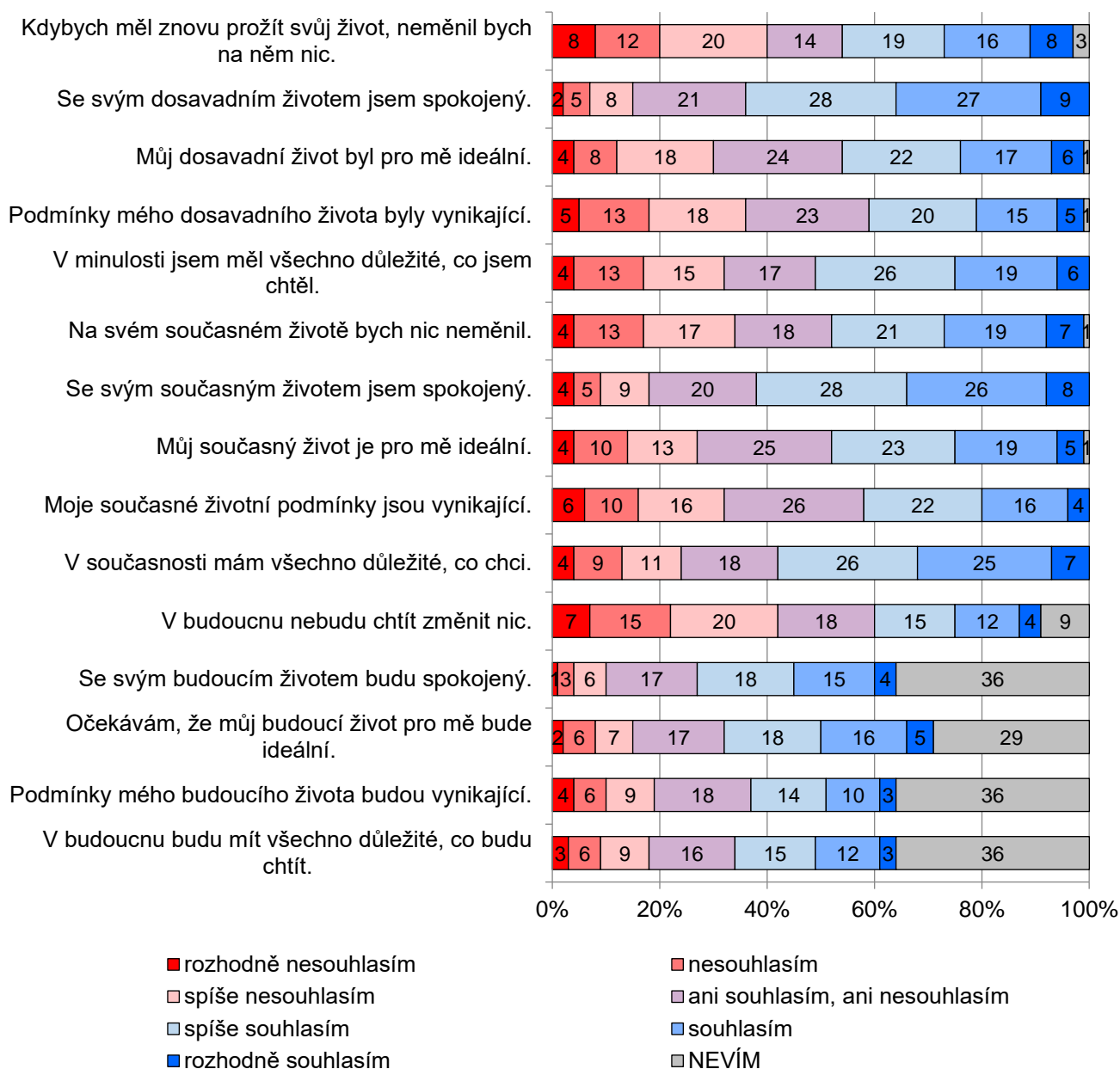
Položky v grafu jsou seřazeny podle pořadí v dotazníku, tedy prvních pět je vztaženo k životní spokojenosti v minulosti, dalších pět k současné životní spokojenosti a posledních pět k předpokládané životní spokojenosti v budoucnosti. Při prvním pohledu na graf je jasně viditelný vysoký podíl odpovědí „nevím“ (šedá barva v grafu) u posledních čtyř, respektive pěti položek. Vysvětlení je relativně prosté, neboť jde o hypotetické položky, které se ptají na životní spokojenost v budoucnosti, což respondenti nemohou v současné době vědět. Nicméně i předpokládaná či očekávaná životní spokojenost v budoucnosti v souvislosti se strukturou celé škály může přinést zajímavé a hodnotné informace o vývoji životní spokojenosti jednotlivých lidí v průběhu jejich života.

Při bližším pohledu na graf můžeme pozorovat převahu modré barvy v různých odstínech souvisejících s mírou životní (ne)spokojenosti, přičemž obecně modrá barva znamená spokojenost, červená barva nespokojenost a fialová barva „ani spokojenost, ani nespokojenost“. Z 15 dotazovaných položek byla v případě pěti z nich nejčastější variantou odpověď „spíše souhlasím“, u čtyř položek „ani souhlasím, ani nesouhlasím“, u dvou položek „spíše nesouhlasím“ a u zbývajících čtyř výše zmiňovaných odpověď „nevím“.

⁷ Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71–75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13

⁸ Pavot, W., Diener, E., & Suh, E. (1998). The Temporal Satisfaction With Life Scale. *Journal of Personality Assessment*, 70(2), 340–354. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa7002_11

Graf 1: Spokojenost se životem v průběhu času (%)

Pozn.: Položky seřazeny dle pořadí v dotazníku.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Výzkum doby covidové a postcovidové, 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní dotazování.

Z hlediska interpretace výsledků je v tomto případě vhodnější se podívat na souhrnné podíly souhlasu či nesouhlasu a rovněž i na průměrné hodnoty (viz tabulku 1 a 2). Jak můžeme vidět z tabulky 1, v případě životní spokojenosti v minulosti, u čtyř položek převažuje souhlas nad nesouhlasem, byť v případě položky „Podmínky mého dosavadního života byly vynikající.“ pouze velmi mírně (40 % souhlas ku 36 % nesouhlas). Nejednoznačné jsou výsledky u položky „Kdybych měl znovu prožít svůj život, neměnil bych na něm nic“, se kterou souhlasí (43 %) i nesouhlasí (40 %) statisticky srovnatelný podíl respondentů. Nejvyšší průměrnou hodnotu (4,86) a rovněž i nejvyšší podíl souhlasu (64 %) jsme zaznamenali u položky „Se svým dosavadním životem jsem spokojený.“ Mírně nadprůměrná hodnota životní spokojenosti v minulosti (4,29) byla shodně zaznamenána u položek „Můj dosavadní život byl pro mě ideální“ (45 % souhlas, 30 % nesouhlas) a „V minulosti jsem měl všechno důležité, co jsem chtěl“ (51 % souhlas, 32 % nesouhlas).

V případě životní spokojenosti v současnosti se průměrné hodnoty pohybují od 4,13 do 4,77. Nejvyšší průměrná hodnota a rovněž i nejvyšší podíl souhlasu (62 %) byl zaznamenán u položky „Se svým současným životem jsem spokojený“, která by se dala použít samostatně jako nástroj pro měření aktuální životní spokojenosti. I v případě dalších čtyř položek z dimenze životní spokojenosti v současnosti souhlas výrazně převážil nad nesouhlasem. Téměř tři pětiny (58 %) respondentů souhlasí s výrokem „V současnosti mám všechno důležité, co chci“, naopak nesouhlas vyjádřila necelá čtvrtina (24 %) dotázaných. Bezmála polovina (shodně 47 %) respondentů souhlasí s výrokem „Na mém současném životě bych nic neměnil“ a „Můj současný život je pro mě ideální“, přičemž nesouhlas s těmito položkami vyjádřilo 34, resp. 27 % respondentů. Nejnižší průměrná hodnota (4,13) byla naměřena u položky „Moje současné životní podmínky jsou vynikající“, se kterou souhlasí 42 % oslovených a 32 % nikoliv.

Co se týká položek tvořících dimenzi životní spokojenosti v budoucnosti, tak již bylo v této tiskové zprávě řečeno, že z relevantních důvodů na ně vysoký podíl respondentů nedokázal odpovědět. Nicméně i další výsledky jsou velmi zajímavé. Jednoznačně nejvíce respondentů nesouhlasí (42 %) s výrokem „V budoucnu nebudu chtít nic změnit“, která rovněž dosahuje nejnižší průměrné hodnoty (3,74) ze všech položek. Naopak jedna z nejvyšších průměrných hodnot celkově (4,68) byla zaznamenána u položky „Se svým budoucím životem budu spokojený“, se kterou souhlasilo 37 % a pouze 10 % nesouhlasilo. Necelé dvě pětiny (39 %) respondentů souhlasí s výrokem „Očekávám, že můj budoucí život pro mě bude ideální“, naopak nesouhlas s ním vyjádřilo 15 % dotázaných. K výroku „V budoucnu budu mít všechno důležité, co budu chtít“ vyjádřilo 30 % dotázaných souhlasný postoj a 18 % zastává postoj opačný. Více než čtvrtina (27 %) dotázaných souhlasím s výrokem „Podmínky mého budoucího života budou vynikající“, téměř pětina (19 %) však s tímto výrokiem nesouhlasí.

Tabulka 1: Spokojenost se životem v průběhu času (%)

		Souhlas	Ani souhlas, ani nesouhlas	Nesouhlas	Neví	Průměr (1–7)
Životní spokojenost v minulosti	Kdybych měl znovu prožít svůj život, neměnil bych na něm nic.	43	14	40	3	4,08
	Se svým dosavadním životem jsem spokojený.	64	21	15	0	4,86
	Můj dosavadní život byl pro mě ideální.	45	24	30	1	4,29
	Podmínky mého dosavadního života byly vynikající.	40	23	36	1	4,05
	V minulosti jsem měl všechno důležité, co jsem chtěl.	51	17	32	0	4,29
Životní spokojenost v současnosti	Na mém současném životě bych nic neměnil.	47	18	34	1	4,24
	Se svým současným životem jsem spokojený.	62	20	18	0	4,77
	Můj současný život je pro mě ideální.	47	25	27	1	4,30
	Moje současné životní podmínky jsou vynikající.	42	26	32	0	4,13
	V současnosti mám všechno důležité, co chci.	58	18	24	0	4,57
Životní spokojenost v budoucnosti	V budoucnu nebudu chtít změnit nic.	31	18	42	9	3,74
	Se svým budoucím životem budu spokojený.	37	17	10	36	4,68
	Očekávám, že můj budoucí život pro mě bude ideální.	39	17	15	29	4,51
	Podmínky mého budoucího života budou vynikající.	27	18	19	36	4,16
	V budoucnu budu mít všechno důležité, co budu chtít.	30	16	18	36	4,27

Pozn.: Souhlas je součtem odpovědí „rozhodně souhlasím“, „souhlasím“ a „spíše souhlasím“, nesouhlas je součtem odpovědí „rozhodně nesouhlasím“, „nesouhlasím“ a „spíše nesouhlasím“. Položky v tabulce jsou seřazeny podle průměru (vyšší průměrná hodnota znamená větší spokojenost)..

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Výzkum doby covidové a postcovidové, 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní dotazování.

Pokud se podíváme na výsledky souhrnně za jednotlivé dimenze, respektive tři životní fáze – minulost, přítomnost a budoucnost, tak z tabulky 2 můžeme vidět, že průměrné hodnoty za celou dimenzi, tedy pět položek, se téměř neliší a drobné rozdíly mezi nimi nejsou statisticky významné. Nejvyšší průměrná hodnota 22,06 byla naměřena u životní spokojenosti v současnosti, v případě životní spokojenosti v minulosti průměrná hodnota dosahuje 21,63 a v případě životní spokojenosti v budoucnosti pak 21,58. Tyto výsledky lze interpretovat tak, že v průběhu času nedochází, tedy

alespoň při pohledu respondenta v jednom časovém okamžiku na svůj současný, minulý a budoucí život, ke změně životní spokojenosti českých občanů a že jejich životní spokojenost zůstává neměnná a relativně vysoká.

V rámci analýzy jsme prostřednictvím koeficientu Cronbachova alfa otestovali vnitřní konzistentnost jednotlivých dimenzí a potažmo i celé škály, jinými slovy jejich reliabilitu (spolehlivost). Dle hodnot koeficientu (viz tabulku 2), které lze ve všech případech označit za velmi vysoké, což je žádoucí, lze považovat položky tvořící jednotlivé dimenze za vnitřně konzistentní, jinými slovy dohromady měří stejný teoretický koncept, v našem případě tedy životní spokojenost.

Tabulka 2: Spokojenost se životem v průběhu času – průměrné hodnoty a reliabilita

	Průměr	Reliabilita Cronbachovo alfa
Životní spokojenost v minulosti ($N = 769$)	21,63	0,85
Životní spokojenost v současnosti ($N = 787$)	22,06	0,91
Životní spokojenost v budoucnosti ($N = 421$)	21,58	0,87
Celková životní spokojenost ($N = 407$)	65,26	0,94

Pozn.: Průměr se pohybuje v rozmezí od 5 do 35 (součet odpovědí na pět položek hodnocených na 7bodové škále), v případě celkové životní spokojenosti pak v rozmezí od 15 do 105 (součet 15 položek hodnocených na 7bodové škále). Vyšší hodnota znamená větší spokojenost. N = počet respondentů.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Výzkum doby covidové a postcovidové, 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní dotazování.

Jak bylo zmíněno v úvodu této tiskové zprávy, ve výzkumu jsme měřili životní spokojenost i prostřednictvím jedné otázky, přičemž respondentům jsme položili otázku pro každou životní etapu (minulost, přítomnost, budoucnost), abychom následně mohli provést srovnání s vícepoložkovým měřením. Konkrétní znění otázky pro minulost bylo „Jak moc spokojený jste byl se svým životem před 5 lety?“, pro současnost „Když vezmeme v úvahu všechny okolnosti, jak jste v současnosti celkově spokojen se svým životem?“ a pro budoucnost „Jaký je Váš odhad, že budete spokojený se svým životem za 5 let?“, přičemž na tyto otázky respondenti odpovídali na 11bodové škále, kde 0 znamenala „naprostou nespokojenost“ a 10 „naprostou spokojenost“. Výsledky tohoto měření zobrazuje tabulka 3.

Průměrné hodnoty odpovědí na tyto tři jednoduché otázky se pohybují v úzkém rozmezí od 6,72 (minulost) přes 6,89 (budoucnost) do 6,95 (současnost), což potvrzuje výsledky vícedimenzionálního měření, že životní spokojenost se u českých občanů v průběhu času nemění a zůstává výrazně nadprůměrná.

Tabulka 3: Spokojenost se životem – jednopoložkové měření

	Průměr
Spokojenost se životem před 5 lety ($N = 794$)	6,72
Spokojenost se životem v současnosti ($N = 810$)	6,95
Spokojenost se životem za 5 let ($N = 612$)	6,89

Pozn.: Průměr na škále od 0 „naprostá nespokojenost“ do 10 „naprostá spokojenost“. Vyšší hodnota znamená větší spokojenost.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Výzkum doby covidové a postcovidové, 14. 7. – 4. 9. 2022, 821 respondentů starších 15 let, osobní dotazování.

Odpovídající si výsledky jednopoložkového i vícepoložkového měření životního spokojenosti prezentované výše potvrdila i korelační analýza (viz tabulku 4), neboť Pearsonův korelační koeficient mezi dvojicemi otázek dosahuje ve všech případech vysokých hodnot, na základě kterých lze jejich korelaci označit za vysokou⁹.

⁹ Gignac, G. E., & Szodorai, E. T. (2016). Effect size guidelines for individual differences researchers. *Personality and Individual Differences*, 102, 74–78. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2016.06.069>

Tabulka 4: Spokojenost se životem – testování validity

	Korelace
Životní spokojenost v minulosti – Spokojenost se životem před 5 lety	0,51**
Životní spokojenost v současnosti – Spokojenost se životem v současnosti	0,62**
Životní spokojenost v budoucnosti – Spokojenost se životem za 5 let	0,59**
Celková životní spokojenost – Spokojenost se životem před 5 lety	0,42**
Celková životní spokojenost – Spokojenost se životem v současnosti	0,63**
Celková životní spokojenost – Spokojenost se životem za 5 let	0,53**

Pozn.: Pearsonův korelační koeficient (*r*). ** statisticky významné na hladině 0,01.

Na závěr jsme provedli detailnější analýzu, jejímž cílem bylo zjistit, zda se liší životní spokojenost českých občanů na základě sociodemografických a dalších charakteristik. Analýza ukázala, že životní spokojenost v různých životních etapách souvisí se vzděláním, věkem, subjektivně hodnocenou životní úrovní a zdravotním stavem. Z hlediska vzdělání se vyšší životní spokojenosti těší lidé s vysokoškolským vzděláním. V případě věku byla souvislost zjištěna pouze u životní spokojenosti v budoucnosti, kdy lidé ve věkové skupině 20 až 29 let v porovnání se staršími věkovými skupinami dosahovali vyšší úrovně životní spokojenosti v budoucnosti. V případě subjektivně hodnocené životní úrovně a zdravotního stavu jsou výsledky jednoznačné – s rostoucí životní úrovní a lepším zdravotním stavem se zvyšuje i životní spokojenost, a to ve všech životních etapách.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Výzkum doby covidové a postcovidové
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Výzkum doby covidové a postcovidové
Termín terénního šetření:	14. 7. – 4. 9. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání frekvence užívání internetu
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	821
Počet tazatelů:	73
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	RH_1a až RH_1o, RH_3, RH_4, RH_5
Kód zprávy:	OV221031
Zveřejněno dne:	31. října 2022
Zpracovala:	Radka Hanzlová

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v. v. i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOU AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.

„Aktivita byla realizována v rámci projektu „[Výzkum doby covidové a postcovidové](#)“, na jehož řešení se spolupodílí Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., Sociologický ústav AV ČR, v. v. i. a Psychologický ústav AV ČR, v. v. i.

